

TIKUVCHILIK SANOTIDA TRIKOTAJNING TUTGAN O'RNI.

Qazakova Anorxon Rizoqulovna

Navbahor tuman kasb-hunar maktabi

ishlab chiqarish ta'limi ustasi:

Annotatsiya. Mazkur maqola tikuvchilik sanoatida trikotaj materiallarining ahamiyatini yoritishga bag'ishlangan. Trikotaj matolari zamonaviy kiyim-kechak sanoatida keng qo'llanilmoqda. Uning asosiy afzalliklari – elastiklik, qulaylik, nafas oluvchanlik va turli xil dizayn variantlari yaratish imkoniyatidir. Maqolada trikotajning texnologik jarayonlari, uning ekologik jihatlari, shuningdek, zamonaviy ishlab chiqarish tendensiyalari haqida ma'lumot berilgan. Shuningdek, tikuvchilik sohasida trikotaj materiallaridan foydalanishning istiqbollari muhokama qilinadi.

Kalit so'zlar: Trikotaj, tikuvchilik sanoati, elastiklik, ekologik toza materiallar, zamonaviy texnologiyalar, kiyim-kechak, mato ishlab chiqarish, moda industriyasi.

Bugungi kunda Respublikamizda to'qimachilik va yengil sanoat rivojlanishi uchun katta miqdordagi tabiiy xom ashyo resurslari mavjud. Ushbu resurslardan foydalanib yuqori sifatli va raqobatbardosh tikuv va trikotaj buyumlarini ishlab chiqarish davlatimiz iqtisodiyotining etakchi yo'nalishlaridan biridir.

Yuqori sifatli tikuv va trikotaj buyumlarini loyihalash, ishlab chiqarish shu buyumlarni ishlab chiqarishga qodir va malakali kadrlarni tayyorlash muhim vazifadir. Bular kadrlar tayyorlash milliy dasturida uzluksiz ta'limning mazmuniy va tashkiliy rivojlanishiga doir strategik yo'nalishga asoslangan holda aniq belgilangan.

Trikotaj - (fransuzcha «tricotage», ya'ni «tricoter» - to'qimoq) bir yoki ko'plab iplarning trikotaj mashinasida hosil qilingan halqalarning o'zaro chalishishidan hosil qilingan materialdir. Boshqa to'qimachilik mahsulotlaridan farqli ravishda trikotaj barcha yo'nalishlar bo'yicha cho'ziluvchan bo'lib, shakl va o'lchamlarini o'zgartirish xususiyatiga ega. Uning halqalardan tashkil topgan tuzilishi trikotajda yumshoqlik va g'ijimlanmaslikni ta'minlaydi. Trikotaj shuningdek sun'iy mo'yna, to'rlar va shu kabi turli mahsulotlarni ishlab chiqarishda keng qo'llanadi.

Trikotaj tolaviy tarkibi, tuzilishi, pardoqlash va mo'ljallanganligiga ko'ra sinflanadi. Ishlab chiqarishda asosan paxta, jun, kimyoviy tolalardan, hamda ularning aralashmasidan foydalaniladi va bir turdagi tolalardan, aralash tolali va har xil turdagi tolalar aralashmasidan to'qiladi. Trikotaj buyumlar havo va namlikni oson o'tkazuvchanlik xossasiga ega bo'lib, ularni ishlab chiqarishda matolarga nisbatan sintetik xom ashyo ko'p qo'llanadi. Tuzilishiga ko'ra ko'ndalang (kulirli) va tik to'qilgan, bir fonturli va ikki fonturli trikotaj farqlanadi. Ikki fonturli trikotaj qalinroq va

og'irroq bo'lib, ziylari buralib qolmaydi, asosan ustki kiyimlar ishlab chiqarishda qo'llanadi.

To'quvni rivojlanishini o'rta asrlarning ikkinchi yarmidan kuzatish mumkin. XV-XVII Asrlarda kapitalistik ishlab chiqarishning keskin rivojlanishi boshlanadi.

XV asrning oxiridan boshlab to'quv buyumlarining ilk namunalari - paypoqlar va qo'lqoplar to'qila boshladi.

1798 yil Fransiyada birinchi aylana trikotaj mashinasi ixtiro etilgan. Shu davrdan boshlab qo'lda to'qilgan buyumlar bilan bir qatorda to'quv mashinasida to'qilgan buyumlar ham qo'llanib kelinmoqda. Bunga XIX va XX asrlardagi jurnallardan bilib olishimiz mumkin.

Qo'lda turli sviterlar, yoping'ichlar, bolalar jemperlari va hokazolar to'qilgan.

Kiyimdagi naqshlar xilma-xilligi, tola ranglari va ilmoqlar to'qimi bilan erishilgan.

Qo'l bilan to'qish vaqtida buyum tayyor shaklda (paypoq, qo'lqop) yoki uning alohida qismlari (kiyimning old va ort bo'laklari, yenglari) to'qilgan.

Keyinchalik trikotaj mashinalarining rivojlanishi bilan metrajli trikotaj matolar va aylana matolar ham olingan.

Dastlab trikotaj buyumlari assortiment paypoqlar, qo'lqoplar, bosh kiyimlari bilan cheklangan keyinchilik ich kiyimlari va sport kiyimlari ishlab chiqarish boshlangan. Keyingi bosqichda bu assortimentga ayollar, erkaklar va bolalar jiletlari, jemperlari, poluverlari qo'shiladi.

Trikotaj ishlab chiqarishning asosiy xususiyatlari texnik taraqqiyotda to'quv jihozlarining yuqori samaradorligi va turli tolalarga ishlov berishning keng imkoniyatlaridan iborat.

Trikotaj sanoati xodimlarining asosiy vazifalari buyumlar assortimentini kengaytirish va kiyim sifatini yaxshilashdan iborat. Bu maqsadga yangi turdagi trikotaj tolalarni ishlab chiqarishni kengaytirish, ishlab chiqarishning texnologik jarayonlarini takomillashtirish, zamonaviy estetik talablarga javob beradigan trikotaj buyumlarini loyihalashni va ko'plab ishlab chiqarishni yaxshilash yo'li bilan erishish mumkin.

Trikotajga bo'lgan ihtiyoj yuqori bo'lganligi sababli bizning Navbahor tumanida ham uchta tikuv korxonasi qurildi. Navbahor "Kasaba chevarlar" MChJ, "Qorojon tekstil", "Mengi tekstil" O'zbekiston va Turkiya qo'shma korxonasi trikotaj buyumlarini ishlab chiqarib xalq ihtiyojini qondiryapti va chet davlatlarga eksport qilmoqda.

Navbahor "Kasaba chevarlar" MChJ da 400 nafar xotin-qizlar, "Qorajon tekstil" da 350 nafar xotin-qizlar, "Mengi tekstil" O'zbekiston va Turkiya qo'shma korxonasida 400 nafar xotin-qizlar ish bilan ta'minlandi. Bundan xotin-qizlarimiz juda ham xursand. Ishsiz xotin-qizlarimiz ish bilan ta'minlandilar.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Karimova G. "Zamonaviy matolar texnologiyasi." "Fan" nashriyoti, 2021.
2. Avazbek, O. R. (2024). OLIY HARBIY TA'LIM MUASSASALARI KURSANTLARINING KASBIY KOMPETENTSIYALARINI RIVOJLANTIRISHDA INTERFAOL USULLARDAN FOYDALANISH. *Interpretation and researches*, 2(19), 108-111.
3. Куденов, Т. М. (2023, July). РАЗВИТИЕ НАВЫКОВ САМОСТОЯТЕЛЬНОГО ОБУЧЕНИЯ В ИНФОРМАЦИОННОЙ УЧЕБНОЙ СРЕДЕ. In *Proceedings of Scientific Conference on Multidisciplinary Studies* (Vol. 2, No. 8, pp. 7-11).
4. Makhsetbaevich, K. T. (2023, July). PROCESSES OF IMPROVING INDEPENDENT KNOWLEDGE ACTIVITY IN THE INFORMED EDUCATIONAL ENVIRONMENT. In *Proceedings of International Conference on Scientific Research in Natural and Social Sciences* (Vol. 2, No. 8, pp. 26-29).
5. Toirova, U. S. (2019). Semantic determination of the noun. *ISJ Theoretical & Applied Science*, 11 (79), 139-143.
6. Toirova, U. (2022). ВЕРНОСТЬ В ИСТОРИЯХ" КАРАКО'З МАДЖНУН" С. АХМАДА И" ХАТИКО" ПАМЕЛЛЫ СТАРШЕР В ЗООСЕМА" ИТ". *ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz)*, 15(15).
7. Sobir, U. (2024). HARBIY PEDAGOGIK JARAYONDA TINGLOVCHILARNING AXLOQIY MADANIYATINI SHAKLLANTIRISHNING AHAMIYATI. *Interpretation and researches*, 2(18), 69-71.
8. Sidiqova, D. (2023). MASOFAVIY TA'LIM TUSHUNCHASI VA UNING AHAMIYATI. *ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz)*, 31(31).
9. Жайнаров, Н. Ф. (2023). ЮҚОРИ ЖИСМОНИЙ ТАЙЁРГАРЛИК-ЖАНГАВОР ШАЙЛИКНИНГ АСОСИ. *Scientific progress*, 4(5), 229-232.
10. Bobomuratov, I. B. (2024). Preparing for the Competition of the Military Sports Complex Athletics. *Miasto Przyszłości*, 55, 414-417.
11. Jasurbek G'ofur o'g, S. (2024). TASHQI IQTISODIY FAOLIYAT TASHKILIY-HUQUQIY ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH. *AMERICAN JOURNAL OF EDUCATION AND LEARNING*, 2(4), 500-507.
12. Тураев, Б. Ш. (2022). СОЦИАЛЬНО-ГИГИЕНИЧЕСКИЕ ФАКТОРЫ РИСКА, ВЛИЯЮЩИЕ НА РЕПРОДУКТИВНОЕ ЗДОРОВЬЕ МУЖЧИН. *ББК 51.1 G54*, 30.
13. Mamatqulov, B., Tolipova, G., & To'Rayev, B. (2023). VACCINATION AND CONTRAINDICATIONS BASED ON THE NATIONAL IMMUNIZATION CALENDAR AND THEIR BASIS. *Science and innovation*, 2(D11), 316-321.
14. Nematov, A. A. (2023). *ORGANIZATION AND PERSPECTIVES OF THE SANITARY EPIDEMIOLOGICAL SERVICE OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN* (Doctoral dissertation).
15. Urazaliyeva, I., Nematov, A., & Tolipova, G. (2023). ЭПИДЕМИОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ COVID-19 И ВИДЫ МЕДИКО-СОЦИАЛЬНОЙ ПОМОЩИ ОКАЗЫВАЕМОЙ БОЛЬНЫМ.

16. Nematov, A. A. (2023). Risk Factors for Patients Severe and Critical with Covid-19. *European Journal of Medical Genetics and Clinical Biology*, 1(5), 17-20.
17. Saxob, A. (2024). MUHANDISLIK QO 'SHINLARI MUTAXASSISLARINI VATANPARVARLIK RUHIDA TARBIYALASHDA TA'LIM-TARBIYA TIZIMINING AHAMIYATI. Interpretation and researches, 2(19), 99-102.
18. Botir o'g'li, R. S. (2024). CRIMINAL LIABILITY FOR FRAUDULENT ENTREPRENEURSHIP. Web of Teachers: Inderscience Research, 2(12), 94-97.
19. Sharipova, E. (2024). REVIEW OF THE EFFECTIVENESS OF STATINS TO PREVENT OF HYPERLIPIDEMIA IN PATIENTS UNDER 40. *Research and Publications*, 1(1), 64-71.
20. Муминова, Н. А. (2016). Применение тестовых заданий на уроках родного языка в начальных классах. *Журнал научных публикаций аспирантов и докторантов*, (5), 153-155.
21. Ахмедова, В. А. МУСТАҚИЛЛИК ДАВРИ ЎЗБЕК ДРАМАТУРГИЯСИДА АМИР ТЕМУР ОБРАЗИНИНГ БАДИИЙ ТАЛҚИНИ. *ILIM ҳам JAMIYET*, 60.
22. Saidmusayev, J. (2022). Improvement of the legislation of the Republic of Uzbekistan on the liberalization of the foreign trade regime for accession to the WTO. *TSUL Legal Report International electronic scientific journal*, 3(2), 55-61.
23. Jasurbek G'ofur o'g, S. (2024). TASHQI IQTISODIY FAOLIYAT TASHKILIY-HUQUQIY ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH. *AMERICAN JOURNAL OF EDUCATION AND LEARNING*, 2(4), 500-507.
24. Shadmanova, N. E., & Yarmatova, M. A. (2018). DIALOGUE IN RUSSIAN LESSONS. *Modern Science*, (4-2), 128-130.
25. Гафурова, С., & Юсупхаджаева, С. (2023). ДИФФЕРЕНЦИАЛЬНЫЙ АНАЛИЗ НЕВРОТИЧЕСКИХ РАССТРОЙСТВ ПРИ СИНДРОМЕ РАЗДРАЖЕННОГО КИШЕЧНИКА И СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕДИКО-ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ ПОДДЕРЖКИ ПРИ НИХ. *Talqin va tadqiqotlar*, 1(19).
26. Hamraev, B., & Maxamatjanova, N. (2023). ETIOLOGY AND EPIDEMIOLOGY OF SEXUAL DISEASES. *Прикладные науки в современном мире: проблемы и решения*, 2(3), 45-46.
27. Barziyev, O. N. (2021) Фарғона номи билан боғлиқ анъанавий поэтик туркумлар. *НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК. ФерГУ*, 3(3), 108-114.
28. Radjabova, D. (2024). PIRIMQUL QODIROVNING "YULDUZLI TUNLAR" ASARI INGLIZCHA TARJIMASIDA BOBUR PSIXOLOGIYASI. *ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu.uz)*, 45(45).
29. Kamilov, F. B. (2024). Tactics of the Peoples of Central Asia in the Middle Ages. *Gospodarka i Innowacje.*, 48, 636-643.
30. Холдаров, А. Й. (2024). ОСОБЕННОСТИ ТАКТИКИ ЗАВОЕВАНИЯ ГОРОДОВ И КРЕПОСТЕЙ АМИРОМ ТЕМУРОМ. *Gospodarka i Innowacje.*, 52, 440-444.
31. Камилов, Ф. Б. (2024). ЎРТА ОСИЁ ХАЛҚЛАРИНИНГ АҲМОНИЙЛАРГА ҚАРШИ КУРАШЛАРИ ДАВРИДА ҲАРБИЙ САНЪАТНИНГ РИВОЖЛАНИШИ. *Indexing*, 2(12).
32. Sheraliyeva N. "Trikotaj materiallari va ularning xususiyatlari." O'zbekiston Milliy Ensiklopediyasi, 2019.
33. Rustamov A. "Tikuvchilik texnologiyalari asoslari." Toshkent, 2020.